

Til Kunnskapsdepartementet
postmottak@kd.dep.no

Deres ref:

Vår ref: AFi/

Dato: Folkets hus 4. januar 2011

Forslag til endringer i opplæringslova og privatskolelova – HØRING

Skolenes landsforbund viser til brev fra Kunnskapsdepartementet av 20. oktober der vi er invitert til å komme med våre vurderinger av departementets forslag til endringer i opplæringslova og privatskolelova.

Innledning

Skolenes landsforbund deler vurderingene i St. meld. nr 31(2007-2008) *Kvalitet i skolen* der det påpekes at læreren er den faktoren som påvirker elevenes læring, mestring og gjennomføring sterkest. Læreren må ha god faglig og metodisk kompetanse, beherske god klasseledelse, kunne legge til rette for et godt og trygt læringsmiljø og dermed motivere elevene til faglig og personlig utvikling i tråd med formålsbeskrivelsene i opplæringsloven. Dette kan oppnås

- Dels ved å styrke grunnutdanninga, så vel faglig som metodisk og pedagogisk
- Dels ved å legge til rette for etter- og videreutdanning som styrker den enkelte lærers formelle og reelle kompetanse ut fra de lokale behov.

• Til høringsnotatets punkt 2. *Kompetansekrav for undervisning*

Skolenes landsforbund mener det er svært viktig at departementets forslag til endring i lovteksten i §10 *Kompetansekrav for undervisningspersonale*, IKKE blir effektivt.

Skolenes landsforbund mener departementets forslag til ny lovtekst i Opplæringslovas § 10 vil bidra til å skape langt flere problemer enn det løser og få urimelige konsekvenser for arbeidsvilkårene i skolesektoren.

Etter vår vurdering vil en eventuell endring i lovteksten slik departementet foreslår forsterke en uønsket utvikling i skolesektoren:

- Økt teoretisering (dette vil i særlig grad gjelde ungdomstrinnet og deler av videregående opplæring)
- Økt antall deltidsansatte, også dette særlig på ungdomstrinnet og i videregående skole, jfr eksempler i eget vedlegg
- Øking av antall formelt ufaglærte pr. definisjon
- I sum; mer negativ offentlig omtale av lærernes status, - og dermed ytterligere svekka tillit til norsk skole samt nye problemer mht å rekruttere til læreryrket
- Arbeidet med å yrkesrette fellesfag i yrkesfaglige utdanningsprogram vil møte enda flere hindringer som følge av den endringen departementet foreslår i §10
- Det er åpenbart at ny praksis vil medføre at lærere som tilfredsstillt dagens kompetansekrav risikerer problemer når ny fag- og timefordeling skal vedtas på den enkelte skole. For ikke å snakke om overtallighetssituasjoner og skifte av arbeidsplass. Dette til tross for at ev ny lovtekst formelt sett ikke skal gjelde disse. Vi får et A-lag og et B-lag.
- Trass i at det foreslås en unntaksbestemmelse for ”små ungdomstrinn” vil de foreslåtte bestemmelser være et sterkt insitament til ytterligere skolesentralisering

Uønsket teoretisering

Mangfoldet i lærerkollegiene må ikke svekkes og innsnevres . Skolenes landsforbund mener norsk skole er tjent med at lærerkollegiet har bredde i sin yrkesbakgrunn og utdanning. En fagstudiepoengfiksert opplæringslov vil være tufta på et snevert kunnskapssyn. En trendy vind i den offentlige debatten om styrking av basisfag, testresultater og læringstrykk har tatt overhånd. Denne kulturen er i ferd med å vinne fram i forhold til vår og regjeringas bekymring for konsekvensene av at skolen, særskilt ungdomstrinnet og yrkesfaglige utdanningsprogram i videregående opplæring, har fått en uønsket og uheldig ensidig teoretisk slagside. Mange ungdommer opplever i liten grad at undervisninga er relevant og de sliter med motivasjon. Skolenes landsforbund mener at departementets forslag vil nøre opp under denne utviklinga. Det ensidige fokuset på studiepoeng er skadelig sett på bakgrunn av at faglig fordypning i svært mange (yrkes)fag *ikke* kan erverves i poenggivende studier. For eksempel ser vi allerede i dag en sterk tendens til at det benyttes lærerkrefter som har mange studiepoeng i ”beslektede profesjonsutdanninger”, men som mangler fagutdanning innen studieprogrammenes yrkesfag. Vi tenker her for eksempel på at sykepleierutdanning (Helse- og sosialfaglig program) og ingeniører uten fagbrev (flere program) faktisk foretrekkes framfor søkere med fagutdanning og ytterligere yrkesfaglig fordypning mange steder.

Yrkesretting av teorifag

Fagopplæringsutvalget (Karlsenutvalget) framhevet nødvendigheten av sterk innsats for å sikre yrkesretting av så vel programfag som fellesfag. Det er et stort potensiale for vellykket yrkesretting. For eksempel ved at matematikkundervisning *planlegges og gjennomføres* i samarbeid mellom realister og yrkesfaglærere med relevant realfagkompetanse.

Slik departementet foreslår nye kompetansebestemmelser, vil de færreste yrkesfaglærere, sjøl med ingeniørutdanning i tillegg til fagbrevet sitt, være å anse som kompetente i slike undervisningsopplegg.

Mange på deltid mot sitt ønske

Å redusere uønsket deltid i arbeidslivet er en viktig sak også for den rødgrønne regjeringa. Departementets forslag om at tilsatte skal ha ”relevant kompetanse i dei faga det skal undervisast i” vil åpenbart føre til mange deltidstilsatte. Det er ungdomstrinnet, 1 til 10-skoler og videregående som vil bli ramma av dette. Og antagelig mest lærere med universitetsutdanning som har færre antall fag. Selv på store skoler vil mange lærere ikke kunne få full stilling fordi fagkombinasjonen som skal dekkes ikke 100% er innafor deres fag. På landets små skoler vil problemet være åpenbart, uansett om grensa for ”små” skoler defineres med høyere tall enn i departementets definisjon av grensene for når: ”*krav til kompetanse for å undervise om naudsynt fravikast...*”

Lærere som ikke har den etterspurte fagkombinasjonen vil likevel kunne få full stilling dersom det ikke er andre kvalifiserte søkere. Men de vil bare ha full jobb i ett år, siden det skal tas stilling til dette hvert år; ”*Skoleeier vil være forpliktet til å vurdere situasjonen på nytt minst en gang i året.*”

Svekka tillit

I tillegg til økt antall tilsatte på uønsket deltid, vil en rekke skoler stadig ha lærere som ikke har formell undervisningskompetanse i store deler av stillingen sin. Skolenes landsforbund ser en klar fare for at dette vil resultere i svekket tillit til skolen. Vi ser for oss nye avisoppslag med statistikker og der lærere opplever det belastende med fokus på ”lærer uten godkjent kompetanse” som følge av de nye reglene. Det er nærliggende å tro at dette både vil ramme kvaliteten i undervisninga og rekruttering til læreryrket.

Oppdraget fra stortinget er på plass med den nye forskriften om rammeplan for grunnskolelærerutdanningene

Departementet begrunner sitt forslag til endringer i loven med at de har fått dette oppdraget fra stortinget i St.mld. nr 11 (2008-2009) *Læreren Rollen og utdanningen* (jfr. Side 4 i *høringsdokumentet*). Skolenes landsforbund mener bestemt at dette oppdraget allerede er innfridd i **forskriften om rammeplan for grunnskolelærerutdanningene for 1.-7. trinn og 5.-10. trinn og forskrift om rammeplan for de samiske..... jfr. Rundskriv F-05/2010** Forskriften innebærer at framtidige lærere på ungdomstrinnet som hovedregel vil ha 60 studiepoeng i tre undervisningsfag. Lærerne på barnetrinnet vil ha 30 studiepoeng i tre undervisningsfag og 60 studiepoeng i ett undervisningsfag. Norsk og matte er obligatoriske fag i utdanningen for 1.-7, trinn. I utdanningen for 5.-10. trinn er alle undervisningsfag valgfrie.

Skolenes landsforbund støttet dette. De nye lærerutdanningene gir altså et nytt lærerkorps som innfrir stortingets ønsker, **uten at loven endres!** Det er tross alt regulert i en FORSKRIFT.

Dette betyr selvsagt ikke at vi mener lærernes faglige kompetanse bør kunne nedprioriteres ved tilsetninger og utøvelsen av yrket.

Særskilt om videregående opplæring

For den videregående skoles vedkommende er eksisterende forskrift etter vårt syn tilstrekkelig dersom fylkeskommunene og tjenestestedene praktiserer den i tråd med intensjonen. I høringsnotatet heter det at *"Tilsvarende må det i forhold til yrkesfag vurderes om det er behov for særskilte ordninger, særlig for den gruppen lærere som i dag kan tilsettes uten krav til studiepoeng."*

I henhold til gjeldende forskrift kap 14 er det vel ingen som kan tilsettes i undervisningsstilling uten krav til studiepoeng. Så vidt vi kan lese i forskriften kreves minst 60 studiepoeng pedagogisk utdanning. Og så har vi det, for mange forvirrende, kanskje irriterende og til og med uforståelige faktum at for eksempel forskalings snekkerfaget ikke inngår i universitetenes og høyskolenes portefølje.

Den treårige yrkesfaglærerutdanninga er tenkt å kompensere for dette. Imidlertid er det dessverre ikke grunn til å forvente at denne veien til yrkesfaglærerkompetanse kan sikre behovet for denne lærerkategorien i overskuelig framtid. Skal man ha noen som helst mulighet til å rekruttere yrkesfaglærere i samsvar med behovet, vil fag-/svennebrev, faglig fordypningsstudier (som oftest) tatt utenom universitets- og høyskolesystemet, og praktisk-pedagogisk utdanning fortsatt måtte være en viktig og nødvendig rekrutteringsvei for denne lærergruppen. Det er et dilemma i denne sammenhengen: Faglærere som har to års faglig fordypning ut over fagarbeidernivået vil i de fleste tilfeller ha en større fordypning i eget fag sammenliknet med de som tar den treårige utdanninga. Omvendt vil de sistnevnte ha en breddekomponent i sin utdanning som er bedre tilpasset de brede programområdene. Dette dilemmaet løses naturligvis ikke ved å utdefinere den ene kategorien. Selv om disse litt ulike kompetanseprofilene utfyller hverandre på en god måte, må det legges opp til lett tilgjengelig etter- og videreutdanning, alt etter hvilken påbygning den enkelte har behov for.

Særskilt om spesialpedagogisk kompetanse og særskilt tilrettelagt opplæring

Lærere med spesialpedagogisk kompetanse har fram til nå hatt gode nok kvalifikasjoner for å kunne undervise i mange fag innen tilrettelagt opplæring. Hvis det er meningen at den faglige kompetansen skal prioriteres framfor den spesialpedagogiske, vil tilsettings- og/eller arbeidsforholdene bli mer uforutsigbare for denne lærergruppen. Opplæringstilbudet til elevene blir åpenbart svekket.

Oppsummert;

Stortingets oppdrag er allerede innfridd med de nye grunnskolelærerutdanningene. Kostnaden ved eventuell endring av opplæringslovens § 10 slik departementet foreslår blir et stort antall uønsket deltidstilsatte, mange som underviser uten å ha formelt godkjent utdanning, et virvar av unntaksregler (ikke minst ulik praksis), lærerne ved mindre skoler får en annen (les; lavere status) enn lærere ved store skoler, lærere med ren teoretisk utdanning vil vinne i teamarbeidet med lærere med breiere bakgrunn innen teorifag i yrkesfag osv

Da vi ikke støtter de foreslåtte endringene (med unntak for forslaget til forskriftsendring i høringsnotatets punkt 2.4.5 –Tilsetting på vilkår) har det ingen mening for Skolenes landsforbund å gi til kjenne noen mening om overgangsregler, unntaksregler eller eventuelle behov for å endre bestemmelsene rundt midlertidige tilsetninger. I høringsbrevet (pkt 2.4.6) stilles det spørsmål om det er ønskelig at nye bestemmelser gjeldende videregående opplæring iverksettes fra 2012. Det følger av ovenstående at svaret her er nei.

Tilsetting på vilkår

Skolenes landsforbund ser på vilkårstilsetting som et svært egnet middel for skolene til å skaffe seg tiltrengt lærerkompetanse. En allmenngjøring av denne ordningen vil være et positivt, fornuftig og kompetansefremmende tiltak vi gir varm støtte til.

Øvrige forslag

I høringen presenterer departementet også en del andre forslag til endringer. Skolenes landsforbund har ingen innvendinger i forhold til disse forslagene.

Med vennlig hilsen
for Skolenes landsforbund

Stein Grøtting
leder

Anne Finborud
1. nestleder